

18 november 1959

U 13169/59 - G 46 - P1/PS9.

PA 98 25/17

GEHEIM

Land: West-Duitsland/Groot-Brittannië.

Onderwerp: De Brits-Duitse verhouding.

Referenties:

Datum van waarneming: Medio november 1959.

Bron: Betrouwbaar.

Informant: Lid van de Duitse ambassade te Londen.

Opmerkingen:

Verzonden aan: de Minister van Buitenlandse Zaken.

Aan Zijne Excellentie Prof. Dr. J.E. de QUAY
Minister-President

Plein 1813 no. 4

's-GRAVENHAGE.

GEHEIM

West-Duitsland/Groot-Brittannië

DE BRITS-DUITSE VERHOUDING

In verband met het bezoek van Bondskanselier ADENAUER aan Groot-Brittannië werd contact met een lid van de Duitse ambassade in Londen opgenomen, teneinde enige actuele informatie over de Brits-Duitse verhouding te verkrijgen. Zegsman deelde vertrouwelijk het volgende mede.

Er bestaan verschillen in accent tussen de appreciaties van de ambassade, die van de Bondskanselier persoonlijk en ook die van het Auswärtige Amt. De ambassade heeft het gevoel zich zeer te hebben ingespannen voor een verbetering van de betrekkingen, maar daarin telkens weer door Bonn te zijn gedwarsboemd. Omgekeerd heeft men zich daarmee het verwijt van Bonn op de hals gehaald, dat men zich met huid en haar aan het Engelse standpunt zou hebben overgeleverd, waardoor aan de berichtgeving van Londen naar Bonn slechts zeer betrekkelijke waarde zou kunnen worden toegekend. - In concreto ziet de ambassade de dingen als volgt:

1. Een geldig bezwaar tegen de Britse buitenlandse politiek is dat die zo pragmatisch is ingesteld, dat men de ideologische factor ook bij anderen, in dit geval de Sowjet-Unie, onderschat. Met name ook MACMILLAN schijnt er van uit te gaan, dat zich in de Sowjet-Unie langzamerhand al zoveel veranderingen hebben voltrokken, dat het Westen zich een nieuwe aanpak kan veroorloven, namelijk de Sowjet-Unie te behandelen als een normale grote mogendheid, zoals b.v. de Verenigde Staten.
2. Na de verkiezingen heeft de Britse regering weliswaar verlangd, dat meer en betere consultatie in het Westelijk bondgenootschap zou plaats vinden, maar het meest spectaculaire voorbeeld van gebrek aan consultatie was MACMILLAN's reis naar Moskou, die het begin is geweest

van de "bilaterale diplomatie", die sindsdien aanzienlijke schade heeft aangericht. Wat de nieuwe verzekeringen dus waard zijn moet worden afgewacht, maar enige scepsis is op zijn plaats.

3. Er bestaat nog steeds geen klaarheid over het tere punt van te controleren en te inspecteren zones van beperkte bewapening. De Bondskanselier blijft daartegen, omdat hij twee effecten vreest: verzwakking van het Amerikaanse "engagement" in Europa - discriminering tegenover de Bondsrepubliek met het politieke gevolg van isolering van West-Duitsland en het loswaken van zijn verbindingen met het Westen. Al sinds de conferenties van Genève van 1955 bestaat op dit punt bij ADENAUER een zeker wantrouwen. Dat heeft nieuw voedsel gekregen ter gelegenheid van het bezoek van MACMILLAN en Selwyn LLOYD aan Moskou. Weliswaar verzekeren de Engelsen dat zij, net zoals de Bondskanselier, tegen disengagement zijn, maar dat is volgens ADENAUER het probleem niet. Het probleem is of niet maatregelen, zoals MACMILLAN klaarblijkelijk voorstaat, ook ongewild en onbedoeld het begin van disengagement zouden kunnen zijn.

Op basis van het nu eenmaal bij ADENAUER bestaande wantrouwen is hij telkens bereid nieuwe bewijzen voor de juistheid van zijn opvatting te zien. Nog onlangs was dat het geval toen hij voor de CDU-fractie op dit punt een aantal hoogst onvriendelijke dingen zei over een rede, die MACMILLAN zou hebben gehouden. Nauwkeurig onderzoek bracht aan het licht, dat ADENAUER was afgegaan op een bericht in de "Neue Züricher Zeitung", waaraan hij al menigmaal meer geloof hechtte dan aan de berichten van zijn eigen ambassadeurs. Nu was het

bericht in de NZZ op zichzelf juist. Het verwees niet naar een rede van MACMILLAN, maar naar een passage in het verkiezingsmanifest van de Conservatieven en had daaraan een beschouwing vastgeknoopt. - Terwijl ADENAUER enerzijds de neiging heeft al te zeer af te gaan op wat de NZZ schrijft, ook waar het uitsluitend eigen commentaar betreft, is hem anderzijds niet uit het hoofd te praten dat "The Times" een regeringskrant is. Vandaar dat de wijze waarop de bedoelde persorganen de Brits-Duitse verhouding behandelen in dit geval een bijzonder politiek gewicht heeft.

De Duitse positie ten aanzien van de zones van verminderde bewapening wordt nog aanzienlijk bemoeilijkt door het feit dat de Bondsregering officieel heeft toegestemd in het Westelijke vredesplan dat op 14 mei van dit jaar op de conferentie van Genève aan de Sowjet-Unie werd voorgelegd. In dat plan is sprake van "agreed areas of Europe" waarin bepaalde maatregelen van ontspanning zouden kunnen worden overwogen. Van Britse zijde stelt men telkens wanneer ADENAUER vlam vat over MACMILLAN's bedoelingen, de vraag of de Bondsregering dan soms inmiddels de houding, die zij ten tijde van de conferentie van Genève heeft aangenomen, alweer gewijzigd heeft. Aangezien hier geraakt wordt aan een delicaat punt in de verhouding ADENAUER-BRENTANO valt het Duitse diplomaten bijzonder moeilijk hierop te antwoorden. Kort samengevat komt het hierop neer: de Bondsregering herroept haar standpunt natuurlijk niet, maar in feite blijkt uit alles dat ADENAUER persoonlijk weinig voor de formuleringen van Genève voelt.

4. De Duitse ambassade heeft niet de indruk gekregen dat de Britten ten aanzien van het Berlijnse vraag-

stuk tot gevaarlijke compromissen bereid zijn. Het verloop van de conferentie van Genève, gecombineerd met directe informatie van het Foreign Office in Londen, bevestigen dit. Met name ook tegenover de zgn. DDR heeft de Britse regering een zeer consequente en vaste houding, die niet tot bezorgdheid aanleiding kan geven, althans op dit ogenblik.

5. Wat de topconferentie aangaat blijft voor de Duitse zijde een goede voorbereiding een essentieel punt, vooral om spontane concessies van het Westen te vermijden. In dit opzicht vreest de Bondsregering dat de Britse politiek te snel wil gaan. Wanneer nu Duitse problemen, met inbegrip van Berlijn, een belangrijke plaats op de agenda zouden innemen, zou juist Duitsland het risico van die spontane concessies te dragen hebben. Dat is een van de belangrijkste punten waarover ADENAUER met MACMILLAN wil spreken. (Daarnaast wil ADENAUER de hierboven aangeduide problemen bespreken en tenslotte nog het vraagstuk van de verhouding tussen Groot-Brittannië en de Zes).

Medio november 1959.